

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriön ajankohtaiset kuulumiset kansallisen ilmanlaatulainsäädännön päivityksestä ja sen aikataulusta

Ilmanlaadun mittaajatapaaminen 2026

Antti Wemberg
Erityisasiantuntija
Päästöt ja ympäristöriskit yksikkö

Esityksen sisältö

- Ilmanlaatusäädösehdotus
- Ilmanlaatuasetus
- Poimintoja lausuntopalautteesta
- Ilmanlaatudirektiivin ja täytäntöönpanosäädökset
- YM ajankohtaiset lyhyesti

Uudistettu ilmanlaatudirektiivi 2881/2024

(10.12.2024)

- Kansallinen toimeenpano 11.12.2026 mennessä.
- Euroopan komission täytäntöönpanosäädökset julkaistaan 2026 aikana
 - Mallinnuksesta ja alueellisesta edustavuudesta
 - Ilmanlaatatietojen raportoinnista
 - Ennusteista ja toteutusraporteista (raja-arvojen määräaikoja koskevat poikkeus)
 - Hiekoitusta ja teiden suolausta koskeva poikkeus raja-arvojen noudattamisessa
 - Luonnollisista lähteistä peräisin olevien epäpuhtauksien poikkeus raja-arvojen noudattamisessa
- Säännölliset tarkastelut: Komissio arvioi ilmanlaatustandardit uudelleen 31. joulukuuta 2028 mennessä ja sen jälkeen viiden vuoden välein, mikä voi johtaa uusiin delegoituihin säädöksiin

Kansallinen säädöshanke

- Ilmanlaatudirektiivin muutosten kansallista täytäntöönpanoa koskeva työ on käynnistynyt 18.12.2024. Hallituksen esitys valmistellaan virkatyönä ympäristöministeriössä.
- Hankeikkuna YM073:00/2024
 - ”Hallituksen esitys ilmanlaatudirektiivin muutoksen täytäntöönpanosta”
- Lausuntokierros pidettiin 7.4.-8.5.
 - 47 lausuntoa, joista 6 ilmoitti, ettei lausuntoa anneta
 - Lausuntojen yhteenveto ja HE:n muokkaus toukokuun aikana
 - Laintarkastus ja käännös kesä-heinäkuussa
- Viikko 37 tavoitteena saada eduskuntakäsittelyyn budjettiaikataulun mukaan

Keskeiset muutokset (ehdotus)

- Ilmanlaadun ympäristölaatuvaatimukset tiukkenevat nykyisistä vuodesta 2030 alkaen
 - Esim: raja-arvo hengitettäville hiukkasille ilmassa $45 \mu\text{g}/\text{m}^3$ päiväkeskiarvona ja ylityspäiviä enintään 18 / vuosi
 - Tavoitearvot mm. nikkelille, arseenille ja kadmiumille muuttuvat raja-arvoiksi 2030 alkaen.
- Vaatimus ilmansuojelun etenemissuunnitelman laatimiseksi (kunnille ensisijaisesti).
 - Velvoite, mikäli 2026 – 2029 uudet vuonna 2030 lähtien noudatettava raja-arvo ylittyy.
 - Tehtävä selvitys, miten saavutetaan uudet vaatimukset 2030 mennessä.
- Keskeisimmät vastuutahot ilmanlaadun seurannassa edelleen ovat kunnat (etenkin suuret kaupungit kiinteillä seuranta-asemillaan), Ilmatieteen laitos, Lupa- ja valvontavirasto sekä ympäristöministeriö.
- Täsmennyksiä lakiin esitetään vastuisiin, tiedottamiseen sekä raportoitaviin tietoihin.

Ympäristönsuojelulaki, ilmanlaatua koskevat säännökset

- 141 § **Ilmanlaatu** säilyisi ennallaan
- YSL 143 § **Ympäristön tilan seuranta**. Ilmanlaatua koskevat asiat erillisiksi pykäliksi ja niiden jaottelu pääkohtiin:
 - Seurannan järjestäminen yleisesti 142 a § sekä supermittausasemilla 142 b §
 - Ilmanlaadun tietovaranto 142 d § ja tietojen toimittaminen Euroopan komissiolle 142 c §
 - Ilmanlaadun hallinta 144 §
 - Ilmanlaatuun liittyvistä tiedoista tiedottaminen 144 a §, ilmansuojelusuunnitelmista tiedottaminen 147 a §
 - Ilmanlaadun turvaamiseksi annettavat määräykset 144 b §
 - Ilmansuojelusuunnitelmia koskevat säännökset 145 §, 145 a – e §, 146 §, 146 a §, 147 §
- Raja-arvoihin liittyvän määräajan pidentäminen 147 b §
- Poikkeukset, joita voidaan soveltaa raja-arvojen ylittyessä 148 § ja 148 a §
- Yhteistyö EU jäsenmaiden kesken 211 a §

Vireillepanoa, muutoksenhakua sekä valitusoikeutta täsmennetty

- 186 § **Vireillepano-oikeus.** Esimerkiksi ilmansuojelusuunnitelmien laatimatta jättämisestä on tehtävä päätös. Päätökseen on valitusoikeus 190 §:n mukaisilla tahoilla.
- Lisättäisiin ilmanlaatua koskeva 186 a §, joka ottaa huomioon ilmansuojelusuunnitelmien vireillepano-oikeuden, kun suunnitelman laatimista ei ole aloitettu.
- Kunnan ympäristönsuojelua koskevia päätöksiä ja käsittelymaksua koskevasta muutoksenhausta lisättäisiin momentti 190 §:n loppuun. Lisäksi lisättäisiin 194 a §, jossa ilmanlaatua koskevissa suunnitelmissa oleviin toimiin, joista on tehty päätös, voidaan hakea muutosta valittamalla. Pykälässä on huomioitu Lupa- ja valvontaviraston päätös esimerkiksi suunnitelmien edellyttämästä yhteistyöstä, johon voi hakea muutosta.
- 194 b § määrittelee, valitusoikeudet muun muassa asianosaisille ilmanlaatuun liittyvissä tapauksissa.

Kansalliset seurantavelvoitteet ja terveysvaikutuksista tiedottaminen

- Uusia valtakunnallisia seurantavelvoitteita nykyisten lisäksi, joille nimettävä vastuutahot.
 - Keskimääräisen altistumisen alueyksiköt: nyt HSY. Uutena Kuopio, Tampere ja HSY lisämittaus.
 - Supermittausasemat eli tausta-asemia, joilla seurataan kaikkia direktiivin epäpuhtauksia ilman, että arviointikynnys alueella ylittyy. Kumpula, Hyytiälä, Virolahti ja Pallas (Ilmatieteen laitos, yliopisto ja HSY yhdessä)
 - 1 kpl ilmanlaadun seurannan järjestäminen ilman saastumisen keskittymissä eli ns. hotspot (HSY)
- Uutena viranomaisvastuuna esityksessä huomioidaan THL:n rooli ilmanlaadun terveysvaikutuksista tiedottamisessa
 - Terveysvaikutuksissa tiedottamiseen esitetään lisättäväksi THL:n vastuu toimittaa kunnille tietoa terveysvaikutuksista. Kunnilla säilyy edelleen velvoite tiedottaa ilmanlaadusta ja niiden terveysvaikutuksista yleisölle.

Ilmansuojelusuunnitelma ja kansalliset toimenpiteet

- HE 145 § (ehdotuksen mukaan):
 - Ilmansuojelusuunnitelma ja ilmansuojelun etenemissuunnitelma saattaa edellyttää (kunnan) alueellisia toimia laajempia toimia on kunnan ilmoitettava Lupa- ja valvontavirastolle.
 - Jos alueellista laajemmat toimet Lupa- ja valvontaviraston arvion mukaan edellyttävät lainsäädännön valmistelua tai muita kansallisen tason toimia, sen tulee ilmoittaa asiasta ympäristöministeriölle näiden toimien harkitsemista varten.

Kytkeä ilmansuojeluohjelmaan

- 145 c § Ilmanlaatudirektiivin mukaisessa (alueellisessa) ilmansuojelusuunnitelmassa on otettava huomioon, että se on yhdenmukainen kansallisten ilmanlaatuun vaikuttavien suunnitelmien kanssa (KISO yms.).
- Uudistetun ilmanlaatudirektiivin mukaisesti säädettäisiin 145 c §:ssä ympäristöministeriön tehtäväksi varmistaa, että päästökattodirektiivin mukaisessa kansallisessa ilmansuojeluohjelmassa huomioidaan tarvittaessa toimet otsonin tavoitearvojen saavuttamiseksi.
- Pykälässä pantaisiin täytäntöön uudistetun ilmanlaatudirektiivin 19 artiklan 2 kohdan 6 alakappale otsonin ilmanlaatatavoitteiden huomioimisesta myös kansallisessa ilmansuojeluohjelmassa, josta on säädetty voimassa olevassa ilmanlaatuasetuksen 16 §:ssä. Ilmanlaatuasetuksessa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yhdenmukaisesta sisällöstä ja huomioon otettavista EU:n direktiivien mukaisista ilmanlaatuun vaikuttavista suunnitelmista.

Ilmanlaadun asetukseen tulevia

- Tavoitteena saada asetusluonnos valmiiksi kesän aikana ja lausunnoille alkusyksyyn.
- Viranomaisvastuita koskevat tarkemmat säännökset.
- Direktiivin mukaiset raja-arvot, tavoitearvot, tiedotus- ja varoituskynnykset, keskimääräisen altistumisen vähennysvelvoite, kriittiset tasot ja arviointikynnykset.
- Ilmanlaadun seuranta-alueet, väestökeskittymät ja keskimääräisen altistumisen alueyksiköt.
 - Seuranta-alueet, koko suomi: CO, Pb ja C₆H₆. Kaksi aluetta (HSY ja muu Suomi): As, Cd, Ni ja O₃.
- Ilmanlaadun seurannassa noudatettavat arviointiperusteet, näyttöönottopaikkoja koskevat vaatimukset, vertailumenetelmiä koskevat vaatimukset ja tietojen laatutavoitteet.
- Tietojen julkaisemista ja niistä tiedottamista koskevat tarkemmat säännökset.
- Tietojen tallennus ilmanlaadun tietovarantoon sekä EU:lle.
- Jokaisen ilmansuojelusuunnitelmatyypin omat sisältövaatimukset.

Poimintoja lausuntopalautteesta

- Vastuunjakoa kunnan, LVV:n, elinvoimakeskusten, THL:n ja YM:n osalta pääsääntöisesti kannatettiin. Alueelliset ELY:t ovat olleet tärkeässä roolissa, miten jatko?
- Määräysten antovaltuuden laajentaminen sai sekä kannatusta, että kritiikkiä. Kohtuullisuus?
- Korjausehdotuksia: lyhyen aikavälin toimintasuunnitelman käytännön soveltaminen.
- Selkeyttä: päästölähteiden yhteisvaikutukset etenkin suunnitelmien toteutuksen suhteen.
- Käytännön tilanteita koskevia määräyksiä, perustelutekstiä ja ohjeita tarvitaan lisää.
- Vireillepanoa, muutoksen hakua ja valitusoikeutta koskevaa lakiteknistä palautetta sekä kannanottoja näiden vaikutuksista viranomaisten toimintaan ja käsittelykuorman kasvuun.
- Pienten kuntien huoli niille kohdistuvista ilmanlaadun seurannasta ja suunnitelmista.
- Kustannusten korvaaminen ja resurssien niukkuus.

Ilmanlaatudirektiivin täytäntöönpanosäädökset

Poiminnat täytäntöönpanosäädöksistä

Mallinnus ja alueellinen edustavuus

- Ilmanlaatudirektiivin 8 artiklan Arviointiperusteet mukainen täytäntöönpano
 - Mallinnussovellusten käytön kriteerit ja laadunvarmistus-validointi
 - Menetelmät ja kriteerit näytteenottoaikojen edustavuuden arvioimiseksi
 - Mallinnustulosten käyttö ilmanlaadun edustavuuden arvioinnissa
- Julkinen kommentointi järjestettiin 25.2.-25.3.2026
 - 15 maata kommentoi, yhteensä tuli 128 kommenttia, Suomesta tuli 3 kommenttia
 - Tekninen dokumentti koettiin jäsenmaiden mielestä olevan epäselvä edustavuuden arvioinnin vaatimuksesta, kun arviointikynnys alittuu, eikä ilmanlaadun mittauksia edellytetä (mutta niitä kuitenkin on vapaaehtoisesti).
- Hyväksyttiin äänestyksessä 27.4., julkaistaan kesäkuussa.
- Kaksi vuotta aikaa jäsenmailla toimeenpanoon.

Poiminnot täytäntöönpanosäädöksistä

Raportointi (direktiivin artikla 23)

- Raportoinnin täytäntöönpanosäädöksestä ei vielä ollut ilmanlaadun komiteassa muuta esitystä, kuin uuden raportointijärjestelmän (Reportnet 3) kaaviokuva sinne syötettävistä tiedoista. Järjestelmän teknisiä yksityiskohtia on käsitelty raportoinnin täytäntöönpanosäännöksiä koskevassa TIRP–kokouksissa 15.-16.4.
- EU:lle vuosittain raportoitavien tietojen sisältö ja aikataulut edelleen komissiolla harkintavaiheessa sillä liikkumavaralla, mitä direktiivi raportoinnin osalta antaa mahdollisuuden.

Poiminnat täytäntöönpanosäädöksistä

Ennusteista ja toteutusraporteista

- Tavoitteiden saavuttamisen määräajan pidentäminen ja tiettyjen raja-arvojen soveltamisvelvoitteita koskeva poikkeus (18 artikla).
- Luonnosvaiheessa olevan täytäntöönpanosäädöksen pääkohdat:
 - Johdanto
 - Määritelmät
 - Ennusteita koskevat yleiset vaatimukset: ennusteiden perusteet ja käyttötarkoituksen mukaan sopivien mallinnussovellusten käytön perusteet
 - Ennusteita ja skenaarioita koskevat erityisvaatimukset:
 - Kohtuullisten ja oikeasuhteisten toimenpiteiden määrittäminen
 - Ennusteista ja skenaarioista annettavat tiedot
 - Tarkistuslista komissiolle tehtäviä lykkäyspyyntöjä koskevia ilmoituksia varten
- Julkinen kommentointi toukokuu (?) - kesäkuu

Poiminnat täytäntöönpanosäädöksistä Hiekoituksesta ja suolauksesta sekä luonnollisista lähteistä johtuvat päästöt

- EU komissio julkaisee täytäntöönpanosäädöksen sekä teknisen dokumentin molemmista päästölähteistä.
- Yhteistä kaikille säädöksille on vaatimus määrittää ylittyneestä pitoisuudesta se osuus mikä johtuu ao. päästöstä.
 - Tarkoittaa esimerkiksi ennakoon suunniteltuja näytteenottoja, joista voidaan tarvittaessa tehdä analyysjä koostumuksesta.
- Teiden suolauksen ja hiekoittamisen kirjanpito tarpeen. Milloin, kuinka paljon ja laatutiedot käytetyistä aineista ja materiaaleista tarvitaan taustatietona.
- Suomessa luonnollisista lähteistä johtuvat ylitykset usein kaukokulkeumaa, jolloin vaikutusalue voi olla laaja. Perusteluissa tarvitaan silloin alueellista tai kansallista selvitystyötä vaikutuksen ajankohdasta ja leviämisestä. Paikallista seuranta unohtamatta.

Ympäristöministeriön muita ajankohtaisia

Ympäristöministeriön ajankohtaiset

- Lupa- ja valvontavirasto & yhden luukun lupapalvelut aloittanut toimintansa. Valtion ja kuntien ympäristöllisten viranomaistehtävien toimivaltasuhteita ei muuteta. Yhdenmukaistaako muutos alueellisista yksiköistä valtakunnalliseen yhteistyötä ilmanlaadussa?
- Hallitus esittää ympäristönsuojelulakiin teollisuuden päästöjä koskevia muutoksia EU-lainsäädännön muutosten vuoksi (annettu eduskunnalle 23.4.2026, YM063:00/2024).
- Ympäristönsuojelulain lupamääräysten tarkistamismenettelyn palauttaminen (YM039:00/2024), arvioitu esittelyviikko 39/ 2026.
- YM:n ilmastolain tavoitteiden arviointi on valmistunut 04/2026: Suomen tavoitteet ovat kansainvälisten sopimusten ja EU-velvoitteiden mukaiset. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-092-7>
- Ympäristöministeriö julkaisi 14.4. koonnin julkisen ilmastorahoituksen nykytilasta sekä käytännön kehittämisehdotuksia tuleville vuosille. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-275-4>
- Hallituksen esitys ympäristönsuojelulain, vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain ja luonnonsuojelulain mukaisista tietovarannoista (YM067:00/2024).

